

«DEEPFAKE» SEXUALAK

Adimen artifizialak intimitatea biluztu eta eskubideak urratzen dituenean

Biluztu edonorgure doako zerbitzuarekin», dio web orri bateko ongietorri mezuak *deepfake* pornografiakoak sortzeko. Ez da aditua izan behar webgune horiek aurkitzeko, ezta erabiltzeko ere; gorputz osoko argazki bat igo eta minutu bat baino gutxiago itxaron behar da espero den emaitza lortzeko. 60 segundoko bideo porno *deepfake* bat egiteko, 25 minutu baino gutxiago behar dira, eta doan egin daiteke (ordainpekoak ere badaude), norbaiten aurpegiaren irudi bat bakarrik erabiliz, Home Security Heroes-en “State of deepfakes 2023” txostenaren arabera.

Ez da berria, lehen *deepfake* ak emakume ospetsuekin hasi ziren: Jennifer Lawrence edo Scarlett Johanssonen aurpegiak moztu eta eszena pornografikoetan txertatzen zituzten, eta ondoren, helduentzako orrialdeetan zintzilikatzen zituzten, bai bideo formatuan, bai argazkietan.

«*Deepfake* sexualak, adimen artifiziala erabiliz irudi sexualak sortzea ez da, oraindik, delitu espezifiko gisa hartzen Zigor Kodean. Nolanahi ere, kontuan hartuta genero-indarkeria dela emakumeen aurka egiten den indarkeria oro, horrelako irudiak sortzea beste indarkeria mota bat baino ez da», azaldu du Rocio Pinak, Kataluniako Oberta Unibertsitateko (UOC) Psikologia eta Hezkuntza Zientzietako eta Kriminologia Graduako Ikasketen irakasleak. «Biktima manipulatu eta suntsitzea da helburua, *revenge porn* (mendekua pornoa) edo *sextortion* dela-koarekin bezala», gehitu du.

TEKNOLOGIA / GAUR8

Ez da aditua izan behar «deepfake» pornografikoak sortzeko. Nahikoa da pertsona baten argazkia sarean erraz aurki daitezkeen webguneetako batean sartzea. Sortutako irudi faltsu horiek, ordea, ondorio oso larriak izan ditzakete biktimgan. Adituek diotenez, funtsean, emakumeen aurkako beste indarkeria mota bat da.

Aipatutako ikerketaren arabera, 2022tik 2023ra bitartean sortutako *deepfake* pornografia kopuruak %464 egin zuen gora, 2022an 3.725 bideo izate-tik 2023an 21.019ra igaroz.

Zuzenbidearen ikuspegitik, fenomeno honek bi eskubide handi urratzen ditu: datuen babesa edo pribatutasuna, eta baita intimitatea, ohorea eta norberaren irudia ere. «Datutak babesteko araudia urratzen da; izan ere, informazioaren zabalkundean, funtsean faltsua bada ere, benetako datu pertsonalak erabiltzen dira, hala nola, pertsona baten aurpegia edo, batzuetan, baita ahotsa ere, eta horrek askotan datu pertsonalak tratatzea dakar, tartean denaren baimenik gabe», zehaztu du Eduard Blasik, UOCeko Zuzenbide eta Zientzia Politikoko Ikasketetako irakasle kolaboratzaileak.

«Lege urraketa gertatzen da, halaber, sorkuntza horiek IA-rekin hirugarren pertsonen partekatze edo zabaltzeko unean, eta, batzuetan, baita sare sozial irekien bidez ere, tartean denaren baimenik gabe. Beraz, arauak interesdunaren baimena eskatzera behartzen du, irudi horiek sortzeko ez ezik, ondoren beste pertsona bati edo sare sozialetan zabaltzeko ere bai», gehitu du pribatutasunerako eskubidean aditua den Blasik.

Gainera, garrantzitsua da informazio horren izaera eta eragindako subjektuengan duen eragina nabarmentzea. Zehazki, honako hau gehitzen du adituak: «Irudi horiek datu sentikorren tratamendua dakarte askotan, informazioa pertsona baten bizitza intimoarekin edo sexualarekin lotuta baitago, eta, teknologia horren bidez sortutako irudien arabera, pertsonaren oho-

rerako, intimitaterako eta/edo norberaren irudirako eskubideari ere kalte egin dakioko».

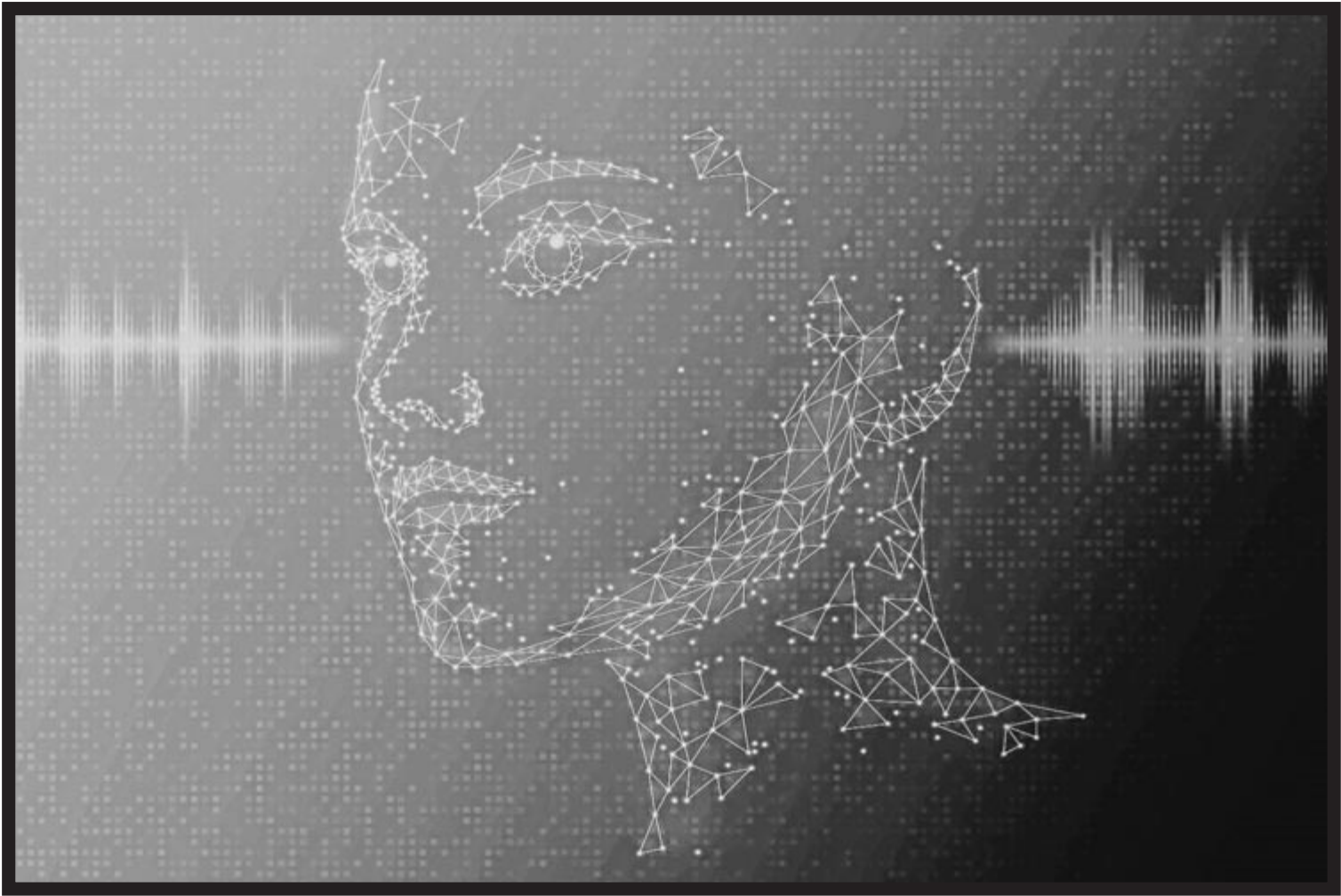
EMAKUMEEN AURKA IA BETI

«Bideo gehien-gehienek emakumeak dituzte biktimatzat, eta beren irudirako eskubidea urratzen dietela ikusten dute, kontsumo pornografikoko objektu bihurtuta. Eragin psikologiko handia du, inoiz gertatu ez diren arren, oso errealistak diren praktika sexualak adierazten dituelako», dio Cristina Pujol UOCeko Informazio eta Komunikazio Zientzien Ikasketetako irakasleak eta GAME taldeko iker-tzaileak. Hala berresten du “State of deepfake 2023” txostenak: *deepfake* eduki porno-grafikoaren %99ren protagonistak emakumeak dira.

«Zoritzarrez, oso merkatu handia dago emakume biluzien irudiak sortzera bideratuta. Ez du esan nahi errazagoa denik emakumeen irudiak sortzea gizonenak baino, baina, funtsean, zerbitzu horiek norabide horretan doaz. Gainera, pornografia-kontsumitzaile gehienak gizonak dira, eta, beraz, publiko horretara bideratuta daude», zehaztu du Josep Curto UOCeko Informatika, Multimedia eta Telekomunikazio irakasleak.

Izan ere, txosten horren arabera, galdetutako gizonen %48k gutxienez behin ikusi zuten *deepfake* pornografia (azken 6 hilabeteetan pornografia kontsumitu zuten Estatu Batuetako 1.522 gizonezko parte-hartzaileak egindako inkesta baten arabera). *Deepfake* pornografiarekin interakzioan aritu ziren erabiltzaile horien % 74 ez zen errudun sentitzen kontsumitzeagatik.

«Emakumeen artean sexualizua zabaltzeko modu bat da,

Teknologia berriak dira, baina indarkeria jasaten dutenak, betikoak. «State of deepfake 2023» txostenak ez du zalantzarik uzten, sortutako eduki pornografikoaren %99an protagonistak emakumeak dira. GETTY IMAGES

ziberjazarpen-testuinguru orokortu batean, non sexu-bideoetan agertzen diren emakumeak gizonak direnean baino askoz gogorrago zigortzen diren, moral bikoitza erakutsiz», gehitu du Pujolek.

BENETAKO ERAGINA

«Indarkeria erabiltzeko modu berri horrek zabaldu egiten du indarkeria horren irismena, eta areagotu egiten ditu indarkeria hori jasaten duten biktimgan dituen ondorioak», azaldu du Pinak.

Ikerketa baten arabera, 2022tik 2023ra bitartean sortutako «deepfake» pornografia kopuruak %464 egin zuen gora, 2022an 3.725 bideo izatetik 2023an 21.019 izatera igaroz

Zuzenbidearen ikuspegitik, fenomeno honek bi eskubide handi urratzen ditu: datuen babes edo pribatutasuna, eta baita intimitatea, ohorea eta norberaren irudiari dagokiona ere

«Irudiak benetakoak ez izan arren, biktimgan duten eragina oso handia da, emakumeen sexualitatea erruaren eta lotsaren gainean eraiki baita. Gizonentzat, beren konkista sexualak goraipatzea maskulinitatearen sinboloa izan da beti (“konkista” hitzak berak lorpen bat dakar), baina konkista horien xede diren emakumeak lotsa publikoaren eraginpean egon dira. Patriarkatua emakumeen askatasun sexuala zigortzen duen sistema bat da, eta agerian gera-

tzen denean, irudi faltsuekin bada ere, babesgabetasunaren, indarkeriaren eta kontrola galtzearen sententzioa benetakoa da», azaldu du Pujolek. Rocio Pinak honako hau gehitu du: «Horren ondorioak parekatu ditzakegu beste edozein mota-tako ziberdelinkuentzia sexuala pairatzen duenak jasan ditzakeen ondorioekin».

«Azpimarratu behar da gaur egungo testuinguru biral batean, non irudiak oso azkar dabilen, erantzuteko gaitasuna oso txikia dela eragindako kaltearekin alderatuz», zehaztu du Pujolek. Irudia sortzeko teknologia kontrolatzea zaildu egiten da, erraz eskura baitaitezke eta zaila baita irudi horren trazabilitatea egitea. «Aplikazio berri horien ugaritze masiboan bizi gara, azken urtean testua eta irudia sortzeko sistema horietan aurrerapen handiak egin baitira», ohartarazi du Curtok.